

N:o 105.

Af herr O. Jonsson i Hof, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändrade bestämmelser rörande användningen af ecklesiastika boställsskogars afkastning.

Uti en vid sistlidne riksdag väckt motion, n:o 168, hade jag på anförda skäl föreslagit, att Riksdagen behagade i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes: a) »utreda, huruvida icke alla de ecklesiastika boställen, som, enligt jordeböckerna före den år 1689 verkställda omföringen, voro upptagna för »skatte», äfvensom de, hvilka derefter kunna på grund af vare sig jordeboken eller andra handlingar antagas vara af församlingar upplåtna till boställen eller anslagna till löneförbättring, borde i afseende på disponerandet af den skogsafkastning, som härefter utfaller från dessa boställen, varda hänförda till sådana boställen, som anses utgöra församlingens enskilda egendom; och b) undersöka, huru vida icke ett generelt stadgande, om fördelning af skogsafkastningen emellan pastor och församlingen från dylika af församlingen anordnade boställen vore lämpligt.»

Hufvudändamålet dermed var att låta de församlingar, till hvilka kronan icke upplåtit boställen, vederfaras rättvisa i afseende på denna skogsafkastning; men uti sitt öfver berörda motion afgifna utlåtande N:o 26, hade Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 afstyrkt motionen, hufvudsakligast på den grund, att afgörande vitsord i fråga om ett boställes uppkomst icke

kunde tillerkännas den omständigheten, att det före 1689 varit antecknad för krono- eller skatte i jordeboken, och att i alla fall ingen rättelse dermed kunde vinnas för det stora antal boställen, som förut endast varit antecknade såsom geistlige. Utskottet ansåg likväl att de belopp, som för närvarande inflöte till fonderna i fråga, voro ej obetydligt större än behovet kräfde, och att de öfverflödiga medlen borde, oberoende af det sätt, hvarpå boställena under långt aflägsnare tider uppkommit, efter en eller annan lämplig och rättvis fördelningsgrund komma församlingarna till godo. Att döma af öfverläggningen och voteringen i Andra Kammaren, vid frågans behandling derstädes den 28 april, synes också denna utskottets uppfattning hafva delats af kammarens flertal, ty med 97 ja mot 66 nej bifölls utskottets hemställan.

Då jag nu, med ledning af dessa utskottets uttalade och af kammaren gillade åsikter, går att återupptaga samma fråga i en mera vidsträckt form, anser jag mig kunna, i afseende på den närmare utredningen, hänvisa till förut åberopade motion, utskottsbetänkande och protokoll n:o 45 och här endast behöfva anföra, att det på grund deraf framgår:

1:o) att, med högst få undantag, alla ecklesiastika boställen, oberäknadt sådana i de regala pastoraten, blifvit af församlingarna sjelfva eller af enskilde upplåtna;

2:o) att de belopp, som nu finnas samlade eller, innan en förändring i disponerandet af skogsmedlen hinner genomföras, kunna antagas blifva samlade å presterskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika boställenas skogsfond, måste anses fullt tillräckliga för de ändamål, hvartill dessa fonder blifvit afsedda;

3:o) att, ur rättvisans och billighetens synpunkt, församlingarna borde tillerkännas någon andel af dessa skogsmedel, för att användas till byggnad och underhåll af ecklesiastika boställen eller dylikt; och

4:o) att, i anseende till de stora och tidsödande svårigheter, hvarmed en utredning om hvarje boställes faktiska uppkomst och natur är förknippad och till följd deraf, att efter en sådan utredning i alla fall en hel del boställen komme att återstå, om hvars natur och uppkomst man vore oviss, en sådan andel i afkastningen ej bör göras beroende af en dylik undersökning, utan tillerkännas alla efter en rättvis och lämplig fördelningsgrund.

Väl är det sant, att derigenom äfven församlingar, till hvilka kronan upplåtit boställen, komme att blifva delaktiga uti skogens afkastning, men då sådana boställen utgöra ett ringa fatal gent emot de på annat sätt uppkomna, och då dertill kommer, att en sådan församling vid en skiftesförrätt-

ning å skogsmarken får vidkännas betydliga kostnader, för hvilka nu ingen ersättning erhålles, så synes detta sätt att, oberoende af boställets krono- eller skattenatur, lösa frågan vara det mest lämpliga.

I afseende på sättet, huru dessa medel borde komma församlingarna till godo, synes utskottet — bland flera i förut omnämnda betänkande angifna — hufvudsakligast hafva fäst sig vid att antingen de församlingar, från hvilka öfverflödiga skogsmedel erhållas, må kunna efter särskild ansökning och pröfning i hvarje fall få, inom det belopp bostället tillfört fonderna, erhålla utdelning — eller också att inom de län, som tillföra fonderna större belopp än som motsvara fondernas utgifter för samma län, sådana öfverskjutande skogsmedel årligen fördelades mellan församlingarna inom detta län, att särskildt bokföras och användas till byggnad och underhåll af ecklesiastika boställen.

Emot det senare alternativet kan den anmärkning göras, att, då det stora flertalet boställen måste antagas vara anskaffadt eller upplåtet af församlingarna, det är mera oegentligt, att medlen dragas ifrån den ena församlingen till den andra, än om en och annan församling, hvartill kronan upplåtit boställe, efter det förra fördelningssättet skulle komma att erhålla ett större belopp än efter det senare, hvartill kommer, att de församlingar, som lyckats bevisa sin eganderätt till bostället och från hvilket inga skogsmedel ingå till fonderna, derigenom skulle oskäligt och rättsvidrigt gynnas på de andras bekostnad.

Äfven om man med en lämplig bestämmelse undanröjde sistberörda oegentlighet, har dock, enligt min åsigt, det förra alternativet ett gifvet företräde, ehuru äfven deremot åtminstone den anmärkning kan göras, att vederbörande myndigheter eller Kongl. Maj:t komme att ådragas ett icke ringa besvär med pröfning af ansökningen och undersökning af huruvida församlingens boställe tillfört fonderna disponibla medel för ändamålet.

Det mest lämpliga sättet är, så vidt jag kan finna, att utaf den behållna skogsafkastningen boställshafvaren erhåller en del, t. ex. hälften, och församlingen det öfriga, att under lämplig kontroll särskildt bokföras och användas till betäckande af kostnaderna för prestgårdarnes nybyggnad och underhåll samt möjligen andra rent kyrkliga ändamål. Och om nu detta genom ett stadgande i t. ex. kongl. förordningen om hushållningen med de allmänna skogarne blefve bestämdt, så skulle dermed vederbörande myndigheter befrias från handläggandet af en mängd ansökningar, och en hel del rättegångar om eganderätten till boställen förekommas.

Med allt detta är det tydligt, att jag åsyftar hela den efter afdrag af omkostnaderna för skogens skötsel och vård återstående behållningen, vare sig denna uppkommit genem en ordinarie eller extra ordinarie afkastning från så väl skog, som är stäld under domänstyrelsens omedelbara vård, som under boställshafvarens. Ty skulle en förändrad bestämmelse inskränkas till endast ordinarie afkastningen från den under boställshafvarens vård ställda och till boställets eget behof egentligen afsedda skogen, så komme den att sakna nästan all betydelse.

Huruvida särskilda undantag i bestämmelserna behöfva göras för biskopsboställen eller för andra donerade boställen, kan Kongl. Maj:t bäst bedöma.

Ehuru jag för min del anser det vara ådagalagdt, att de redan bildade fonderna äro tillräckliga för det med dem afsedda ändamål, och att ett användande på föreslaget sätt af dessa boställsskogars framtida afkastning ingalunda förnärmar presterskapets i dess privilegier tillförsäkrade rätt, torde dock med hänsyn så väl dertill, att sist församlade kyrkomöte aflätit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ungefär samma syfte, som att frågan för öfrigt fordrar en omsorgsfullare pröfning och mera omfattande utredning än hvad en motionär och ett Riksdagens utskott kunna åstadkomma, det vara lämpligast, att Kongl. Maj:t sättes i tillfälle att taga frågan under ompröfning i första hand för att derefter förelägga Riksdagen sitt förslag.

Jag tillåter mig således föreslå,

att Riksdagen behagade i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes undersöka, huruvida icke den del af behållna afkastningen ifrån de ecklesiastiska bostälленas skogar, som enligt nu gällande bestämmelser ingår till så väl presterskapets löneregleringsfond som de ecklesiastiska bostälленas skogsfond, kunde, utan att dragas ifrån den ena orten till den andra, för framtiden tillerkännas boställshafvarne och församlingarna, att af dem under lämplig kontroll förvaltas, för att användas till bestridande af kostnaderna för nybyggnad och underhåll af prestegårdarne samt, i mån af tillgång, jemväl till andra rent kyrkliga ändamål, och derefter för Riksdagen framlägga förslag till förändrade stadganden derom i de författningar, som deraf beröras.

Och öfverlemnar jag slutligen åt lagutskottet, till hvilket jag anhåller att motionen måtte remitteras, att vidtaga de ändringar i detta skrifvelseförslag, som må anses lämpliga för sakens befrämjande.

Stockholm den 27 januari 1889.

Olof Jonsson
i Hof.

Häruti instämma:

Erik Westin.

J. Johnsson.

Gustaf Erikson.

A. Sundström.

Joh. Carlsson.

Hans Andersson
i Bringåsen.

J. Bromée.

J. A. Lundström.

Nils Hanson.

G. Jansson
i Krakerud.

Er. Petter Jonsson.
